

Udstilling af Rørbyes rejsebilleder, februar 1838

FACTS

Document type:
Clippings

General comment:
Artiklen omhandler Rørbyes udstilling
i Kunstforeningen i februar 1838, hvor
han viste sine hjembragte malerier fra
Italien og Grækenland. Afskrift af
Dansk Kunstblad, bd. 3, nr. 1, 17.
februar 1838, sp. 1-7.

Omtalte værker:
En bedende italienerinde
En kamel
En læsende abbate
En pifferaro
En romersk jæger med sin hund
En tiggermunk
Et brændende skib. Scene på Procida
Et mulæsel med oppakning. Cervara
Et parti i Pompeji. Casa del Poeta
Tragico
Et tyrkerhoved, efter Vernet
Grækere arbejde i ruinerne ved
Akropolis
Grækere hente vand fra brønden ved
Vindenes Tårn i Athen
Gård i franciskanerklosteret i Sorrento
Haven i kapucinerklosteret i Sorrento
Huslig scene i Cervara
Italiensk bondestue, med to figurer
siddende foran kaminen
Klostergangen i kapucinerklosteret.
Sorrento
Klostergang i franciskanerklosteret i
Sorrento
Klostergården S. Giovanni in Laterano
i Rom
Loggia fra Procida
Neptuntemplet i Pæstum
Parti af franciskanerklosteret i
Sorrento
Parti af kryptkirken i klosteret St.
Benedetto ved Subiaco
Parti af torvet i Amalfi
Parti udenfor Athen; i mellemgrunden
Theseustemplet og en del af byen; i
baggrunden bjergene Lygabetos og
Hymettos
Parti ved Ilissos-floden med Akropolis
og Piræus i baggrunden
Pergola ved kapucinerklosteret i
Amalfi

To sammenkoblede bøfler

Udsigt gennem døren på Parthenon
mod solnedgang

Udsigt imellem søjlerne af Parthenon
på Akropolis ved Athen. I baggrunden
ses havnen ved Piræus og bjergene på
Morea

Udsigt mod Akropolis ved aften; to
grækere i forgrunden

Trykt udgave:

Dansk Kunstblad, bd. 3, nr. 1, 17.
februar 1838, sp. 1-7.

TRANSCRIPTION

Udstillingen af Hr. Rørbyes Arbeider

Vi erindre os at have seet fire sælsomme Arbeider af en dansk Maler.¹

Disse Billeder forestillede eller, rettere sagt, skulde forestille fire Landskaber i forskellige danske Besiddelser, nemlig i Sjælland, Ostindien, Vestindien og, hvis vi ikke feile, i Island. Det Mærkværdigste ved disse Malerier var, at de lignede hverandre som Søstre med Hensyn til Colorit og Tone; de vare saa langt fra at gjengive de forskellige Jordstrøgs særegne Beskaffenhed, at de tvertimod syntes at være Repræsentanter for et enkelt Landskabs Charakter. Thi vel vare Træernes Former, Bygningernes Stiil og Indvaanernes Dragter af forskelligt Snit, men derimod vare Farverne de samme paa alle Stykker. Kysterne ved Kallebodstrand og Bredderne ved Ganges vare fuldkommen eensfarvede, nemlig matte graae, beklagelige Fostere af en eensidig Subjectivitet, der ikke formaaer at opfatte og gjengive de ydre Gjenstande med Klarhed og Sandhed. Ved Beskuelsen af slige Arbeider føler man strax, at det Hele kan lignedes med en sygelig Feberphantasie, der mangler Realitet, og derfor heller ikke gjør den tilsigtede Virkning paa det kunstnerisk følende Gemyt. I kunsten som i Poesien er Sandheden den Guddom, som aldrig bør tabes af Sigte.

Efter disse Bemærkninger ville flere af vore Læsere maaskee falde paa den Tanke, at vi have fundet Anledning til at beklage lignende Mangler i Hr. Rørbyes Arbeider. Dette er imidlertid saa langt fra, at vi tvertimod glæde os over den Klarhed og poetiske Følelse, hvormed Kunstneren har opfattet Italien og Grækenland, som vel i flere Henseender have stor Lighed med hinanden, men derimod i andre Retninger ere høist forskellige saavel med Hensyn til Naturen som til Menneskene. Sikkert ville mange af Kunstforeningens Medlemmer, ved Beskuelsen af de udstillede Arbeider, have anstillet lignende Bemærkninger; vi maae derfor beklage, at Kunstneren ikke havde udstillet nogle af sine talrige Skizzer og Studier fra Tyrkiet, thi man vilde derved have faaet et endnu klarere Begreb om den Objectivitet, hvormed han veed at opfatte og gjengive hvad han seer.

Da Hr. Rørbye under sit Ophold i Udlandet kun har sendt Lidet hjem, blev man saa meget behageligere overrasket, da han selv medbragte et saa rigt Udbytte fra sin Reise. Og i Sandhed, Mængden af Skjønheden, af hvad hans Pensel har aflokket Naturen, er saa stor, at man neppe veed, hvor man skal begynde, og hvor man skal ende, for ikke at udelade noget Fortrinligt. Da vi imidlertid ikke længere kunne opsætte at omtale Arbeider, som maae sees mange Gange, hvis de skulle grundigt opfattes, sætte vi nu Penne til Papiret, for at gjenkalde det Seete i vor Erinding, og efter Evne gjengive det Billede, som det har vakt i vor Sjæl. Ligesom vi ved

den foreløbige Anmeldelse, i Nr. 21 af Kunstbladets andet Bind, begyndte med Italien, ville vi her følge samme System, og først dvæle ved det interessante Maleri, som viser os Torvet i Amalfi,² og afgiver et af disse pittoreske Architektur-Billeder, som karakterisere de sydlige Lande. Man betragte blot dette Taarn, hvis øverste Deel er aldeles maurisk! Hvor harmonisk forbinder det sig ikke med Kirken, hvis mange smaa byzantinske Søiler og Façade med Snirkler á la Bernini paa eengang contrastere og dog danne et malerisk Heelt! Perspektivet er fortreffeligt, og lader Kirken med sin store Trappe træde ypperligt tilbage. De Beskueren nærmere liggende Borgerhuse med deres Boutiker og et Contoir med Overskrift: VILREFII (Viva il re Ferdinando secondo) ere høist maleriske, og de simple Restaurationer paa Gaden med de omstaaende Kunder gjengivne med Natur og Sandhed. Omkring den store Fontaine ere Fruentimmer grupperede for at fylde Krukker og Skaaler med kjølende Vand. De i Forgrunden skjødsløst henslængte Tomat-Æbler, Græskar, Meloner m. m. vidne om, at man seer et af Frugtbarhed overstrømmende Land. Den kraftige blaae Himmel og der strærke Solskin ere fortrinligt gjengivne; man føler næsten Sydens Varme. Hvis vi med Hensyn til dette Billede skulde tillade os en Bemærkning, vilde det være den, at et Par af de til Staffage anbragte Figurer forekommer os at være lidt for lange. Et andet Maleri, som er udført med nederlandsk Flid og stor Delicatesse, viser os Capellet San Benedetto i den nogle Mile fra Rom beliggende Bjergstad Subiaco.³ Man veed ikke hvad man her meest skal beundre, enten den fortreffelige Behandling af Capellet selv som et arkitektonisk Værk eller Figurerne. Hvad det første Punkt angaaer, føler man sig lige tilfredsstillet, enten man betragter de farverige, med Engle og Helgenbilleder smykkede Hvælvinger, Trappen, der fører op til Kirken, eller den store Marmorplade med det pavelige Vaaben over, tæt ved Bedestolen, med sin lange Inscription, hvorpaa der falder nogle pikante Strifelys. Nede paa Gulvet seer man en knælende Qvinde, der vender Ryggen mod Beskueren, og er udført med stor Flid lige indtil Stiberne i hendes Kjole. Ypperlig er ogsaa Præsten, der knæler i Profil for Bedestolen, og et ligeledes knælende Fruentimmer paa Trappen. Ovenfor Trappen seer man en Geistlig med Røgelseskarret og endnu en qvindelig Figur hensunken i Andagt for et af Lamper omgivet Kors. Vi ere forvissede om, at Enhver, der har nogen Følelse for Natur og Poesie, maa føle sig tiltrukken af dette yndige Billed, der synes at ville meddele Beskueren noget af den stille, høitidelige Andagt, som besjeler de Bedende.

Blandt de mange Studier efter Mennesker ville vi, paa Grund af den store Mængde, kun fremhæve dem, som især forekommer os at have Krav paa Opmærksomhed. Hertil henregne vi da fornemmelig: 1) en for et Crucifix knælende Bondekone med en Rosenkrands i Haanden.⁴ 2) En Præst, som

læner sig til en Seng, medens han læser i en Bog.⁵ Denne Geistlige kan takke Himlens Vrede for, at hans Portrait er kommen til det fjerne Norden. Han gjorde nemlig en Tour imellem Bjergene i Hr Rørbyes Selskab, og maatte en Dag, da det blev daarligt Veir, lade sig male af Kunstneren, der dog vilde sysselsætte sig med Noget. 3) En Eremit med en Blikdaase i Haanden.⁶ Trods det sølvhvide, men dog korte Skjæg og den ærværdige Holdning, taler Skjelmen klart ud af de smaa falske Øine. 4) En gammel Pifferaro med langt hvidt Skjæg og hvide Haar.⁷ Der sidder et herligt Ansigt paa denne Mand, som med sin Tobakspibe i Munden og den vældige Sækkepibe under Armen synes at være et Billede paa landlig Contrast til den ovennævnte Eremit. 5) En siddende Kone, som spinder paa sin Haandteen, og vender de skarpe Øine mod en lille Pige, der har et vældigt Slør paa Hovedet, og piller forlegen i sit Forklæde.⁸ 6) En Campagne-Jæger med Hat paa Hovedet, Bøsse paa Nakken, høire Haand i Siden, Lammeskind om Laarene og Lædergamacher.⁹ Uagtet han vender Ryggen mod Beskueren, og man følgelig ikke seer hans Ansigt, er der dog meget Liv i Personen og et saadant Relief, at man næsten fristes til at tage ham ud af Billedet, for ogsaa at betragte ham forfra. Ved hans Side sidder den troe Hund. – Blandt karakteristiske Studier efter Dyr erindre vi os et oppakket, omhyggeligt udført Æsel¹⁰ og to rask skizzerede Bøfler under Aaget.¹¹ Til de meest karakteristiske Skizzer af Bygninger og Landskaber kan man vel henregne en Klostergaard i Sorrent¹² og en lang Pergola (Espaliergang) sammesteds.¹³ Der er et beundringsværdig Perspectiv i denne sidste, som synes aldrig at ville faae Ende og endnu vinder i Effect ved superbe Streifelys. En interessant Scene frembyder det Indre af en forrøget Hytte, hvor Manden og Konen sidde, og varme sig foran Caminen, hvor en Kjedel hænger over Ilden.¹⁴ I dette mellem Bjergene liggende Huus overnattede Kunstneren paa en af sine Vandringer, og skizzerede dette lille effectfulde Natstykke. En Udsigt til det yndigt beliggende Amalfi med det tilstødende Hav fra en Pergola¹⁵ er overordentlig malerisk. Ogsaa to af Pæstums ærværdige Templer¹⁶ og et farverigt Partie af Pompeij's Ruiner¹⁷ har Kunstneren bragt paa Lærredet. Af Lateranets mærkelige Klostergaard med de østerlandske Søiler¹⁸ saae vi fremdeles et Skizze, som man i Sandhed kunde ønske udført i det Store, uagtet vi for nogle Aar siden saae en Fremstilling heraf ved Martens. Et interessant Billede er ligeledes en religiøs Fest ved Maaneskin paa Procida.¹⁹ Drengene anstille efter italiensk Skik et Fyrværkeri af gamle Tønder paa Gaden, hvorved Kirken i Baggrunden viser sig i et sælsomt Lys. I Forgrunden seer man en Procession, der anføres af tre Karle, hvoraf den Midterste bærer et Kors og de to Andre Blus paa en Stang. Paa et andet Stykke, som forestiller en Udsigt fra Procida,²⁰ er i Forgrunden anbragt endeel Blomsterpotter, som ere malede med megen Sandhed.

Dette være nok om de Arbeider, Kunstneren har hjemsendt fra Italien! Vi ville nu henvende vor Opmærksomhed paa de Billeder, hvortil Grækenland har givet hans Pensel Stof. Det er med en ganske egen Følelse, at vi betragte Afbildninger af Egne, der ere saa navnkundige i Historien, det er næsten med Ærefrygt, at vi kaste et Blik paa Minervas Stad og dens Omgivelser, denne Plet, som er en stor Tidsalders Grav og maaskee Vuggen for en endnu større, der feirende kan hæve sig paa sin Forgjængers Ruiner, og vise, at det Herlige i Verden vel for en Stund kan fordunkles, men aldrig uddøe. Det, som strax maa frappe Beskueren ved Synes af de atheniensiske Vuer, er den Mangel af Træer, der overalt viser sig, og hvorved Landskabet i en vis Henseende har nogen Lighed med den romerske Campagne, der ogsaa er en svunden Storheds Mausoleum. Imidlertid er det os bekjendt, at Athens Omegn har været rig paa Olieskove, som den ved sin Grusomhed udødelige Ibrahim Pascha lod ødelægge. Dette Factum kan maaskee for en Deel være Aarsag til den skovløse Nøgenhed, der characteriserer den græske Hovedstads nærmeste Omgivelser. Men, om der end ikke fandtes en eneste Busk i dette Landskab, vilde det dog paa Grund af sine historiske Erindringer mægtige tiltale os.

Efter denne Indledning gaar vi over til den Cyclus af Billeder, der paa eensgang vise os Oldtid og Nutid. Først ville vi dvæle ved Betragtningen af det paa Lærred udførte Maleri, hvor der sidde fire Grækere i Forgrunden.

²¹ I Mellemgrunden seer man Theseus-Templet og et Partie af Athen, hvorover Lykabettos hæver sig; Baggrunden begrænses af fjerne Bjergmasser. Det hele Billedet udmærker sig ved en stor Reenhed og Klarhed i Farverne, endskjøndt Tonen ikke er saa varm som paa de andre græske Stykker, da det er malet om Vinteren, som, hvor mild den end kan være, dog naturligvis er koldere end Sommeren, og derfor ogsaa er lidt forskjellig fra denne i sine Lufttoner. Et ypperligt Relief udmærker de fire, i Forgrunden siddende Grækere blandt hvilke den fortrinligste Figur vistnok er den aldrende Mand paa Høiens øverste Spidse med Stokken i Haanden og et broget Tørklæde om sin Fes. Den kraftige Karl seer nok ud til at have vovet mangen Dyst med Tyrkerne. To af de Andre vende Ryggen mod Beskueren, og skjules for en stor Deel af Høien, hvorimod den Tredie viser sig næsten heelt i Profil med Tobakspiben i Munden og i Lammeskind-Pels. Disse Figurer repræsenterer Nutiden, og det længere tilbageliggende gule Theseus-Tempel Oldtiden; Sjelen fængsles paa eensgang af Erindring og Haab. Et andet, ogsaa paa Lærred udført Maleri viser os en Udsigt fra Parthenon udover Athens Omegn ned til Piræus, Havet og de fjerne Kyster af Morea.²² En frapperende Naturlighed, herligt Relief, glimrende Solskin og Klarhed i Skyggerne udmærke dette Stykke. Man betragte blot Forgrunden og de i samme anbragte tre Figurer, som

alle ere malede efter Naturen! Den tilvenstre siddende Person er malet i et fortrinligt Clair-obscur, og den til en af Søilerne lænede, mørke Klæder iførte Mand staaer i en naturlig Stilling, der i Sandhed og Udtryk intet lader tilovers at ønske. Denne Sidste er desuden mærkværdig ved sine Fata i den græske Revolutionskrig, da han længe var i Fangenskab hos Tyrkerne, der vel bibragte ham mange Saar, men dog lode ham beholde Livet. Fortrinligst af disse tre Figurer forekommer os dog den Mand, som vender os Ryggen. Hans Stilling er af en slaaende Sandhed saavel som Virkningen af Lys og Skygge i hans hvide Klædning. Fra Forgrunden, som er paa Parthenon, gaaer det brat ned til den lavere Omegn, hvilket er udtrykt med stor Sandhed. Veien til Piræus viser sig som en smal Stribe, og ender ved det sølvhvide Hav, der begrænses af Pelopounes, mellem hvis Bjergtoppe Kjendere af Localiteten ville vide at finde Akrokorinth.

Blandt de mange interessante, paa Papir malede Skizzer findes der flere, som forestille Udsigter fra Parthenon, blandt andet een, der er taget fra samme Standpunkt som det ovennævnte Maleri, men stafferet med andre Figurer.²³ Et Stykke viser os en Udgravning ved Propylæerne, hvor de mange broget klædte Arbeidere med de røde Huer danne en malerisk Contrast til de store Steenblokke og Oldtidens Ruiner.²⁴ Der er et Liv som i en Myretue, hvis det eller maa være os tilladt at betjene os af denne Lignelse. To Udsigter af Akropolis,²⁵ som danner Hovedpunktet af de atheniensiske Vuer, giver os et tydeligt Begreb om denne i sit Slags første Ruin, der bærer et langt større Præg af Oldtiden end det romerske Capitolium, som det det meste bestaaer af moderne Bygninger, og kun viser Spor af sin Ældre mod Forum Romanum. Især viser Akropolis sig fordelagtigt paa den Skizze, hvor man seer en moderne Landevei snoe sig omkring dets Fod. En Gade i Athen med Vindenens Taarn ligefor²⁶ giver et klart Begreb om, hvorledes hele Byen maa have seet ud strax efter dens Ødelæggelse ved Tyrkerne. Hvad man her seer, er kun en Masse af Ruiner, Barbarernes sidste Afskedssuk. Denne melancholske Plet oplives forresten af en Mængde Personer, som hente Vand ved en lille Fontaine. Blandt mindre Studier have vi især lagt Mærke til en belæst Kameel²⁷ og et Tyrkerhoved.²⁸ Og hermed slutte vi vor Anmeldelse om de af Hr. Rørbye i Kunstforeningen udstillede Arbejder.

Vi tillade os endnu kun den Bemærkning, at Kunstneren ganske nylig har begyndt paa et Maleri, som forestiller endeel Tyrker, der spille Schach udenfor et Caffehuus i Nærheden af Karavanebroen ved Smyrna. Da dette Billed endnu næppe kan siges at være anlagt, opsætte vi at omtale det videre for Øieblikket.

¹ Der henvises til en serie malet af Christian August Lorentzen til Christiansborg Slot og udstillet på Charlottenborg i 1824 og 1825.

² Parti af torvet i Amalfi.

³ Parti af kryptkirken i klosteret St. Benedetto ved Subiaco.

⁴ En bedende italienerinde.

⁵ En læsende abbate.

⁶ En tiggermunk.

⁷ En pifferaro.

⁸ Huslig scene i Cervara.

⁹ En romersk jæger med sin hund.

¹⁰ Et mulæsel med oppakning. Cervara.

¹¹ To sammenkoblede bøfler.

¹² Der må være tale om enten Klostergangen i kapucinerklosteret. Sorrento, Parti af franciskanerklosteret i Sorrento, Klostergang i franciskanerklosteret i Sorrento eller Gård i franciskanerklosteret i Sorrento.

¹³ Haven i kapucinerklosteret i Sorrento.

¹⁴ Italiensk bondestue, med to figurer siddende foran kaminen.

¹⁵ Pergola ved kapucinerklosteret i Amalfi.

¹⁶ Neptuntemplet i Pæstum.

¹⁷ Et parti i Pompeji. Casa del Poeta Tragico.

¹⁸ Klostergården S. Giovanni in Laterano i Rom.

¹⁹ Et brændende skib. Scene på Procida.

²⁰ Loggia på Procida.

²¹ Parti udenfor Athen; i mellemgrunden Theseustemplet og en del af byen; i baggrunden bjergene Lygabetos og Hymettos.

²² Udsigt imellem søjlerne af Parthenon på Akropolis ved Athen. I baggrunden ses havnen ved Piræus og bjergene på Morea.

²³ Antagelig Udsigt gennem døren på Parthenon mod solnedgang.

²⁴ Grækere arbejde i ruinerne ved Akropolis.

²⁵ Parti ved Ilissos-floden med Akropolis og Piræus i baggrunden og Udsigt mod Akropolis ved aften; to grækere i forgrunden.

²⁶ Grækere hente vand fra brønden ved Vindenes Tårn i Athen.

²⁷ En kamel.

²⁸ Et tyrkerhoved, efter Vernet.